

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 8

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 1117 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 7-avgustda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessor
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeovich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Benchmarking asosida oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshlik xususiyatini oshirish.....	16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Mehnat resurslarini samarali boshqarish orqali ish bilan bandlikni ta'minlash	20
Shakarov Zafar Gafforovich	
Трансформация человеческого капитала в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта в банковскую экосистему	24
С.С. Исмаилов	
“Kreativ iqtisodiyot” va “kreativ industriya”: mohiyati, nazariy jihatlarining tahlili	32
Dusmuxamedov Oybek Suratbekovich	
Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	37
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
Don mahsulotlari tarmog'ida mavjud kamchiliklar va ularning yechimlari	41
Sh.B. Donayev	
Eksportni rivojlantirish iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biridir	45
Kursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha soliq ma'muriyatchiligini tashkil etish	49
Idirisov Alisher Otajonovich	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlarini.....	53
Sultanov Maxmud Axmedovich	
Poverty in developing countries: new problems and solutions.....	57
Amirdjanova Sitara Sunnat kizi	
Факторы, влияющие на успешное функционирование скандинавской модели развития экономики	61
Вохидова Мехри Хасановна	
Анализ зарубежного опыта методологии оценки финансового потенциала развитых стран	69
Буранова Лола Вахобовна	
Мамлакатimizda islom moliyaviy xizmatlarini joriy etishning zarurligi.....	78
Babamatov Tolib Hakimovich	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining tashkiliy-huquqiy mexanizmlari	83
S.A.Karabayev	
O'zbekiston tijorat banklarida valyuta operatsiyalarini amalga oshirish yo'llari	90
Yusupov Aziz Shuxratovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	95
Gulbayeva Feruza Islamovna	
Oliy ta'lim muassasalarining mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri.....	102
Sherov Alisher Bakberganovich	
Maxsus kiyimlar tikishda foydalaniladigan gazlamalar tahlili	107
Sayidova Maftuna Hamroqul qizi	
O'zbekistonda elektron bank xizmatlarini o'zgartirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	111
Umarova Malika Baxtiyarovna	
Оценка влияния налоговой системы на финансовое состояние организаций	116
Умида Юлдашева	
Теоретическое обоснование интернет-маркетинга в социальных сетях	120
Арипходжаев Саидамир Фузулиддинович	

Sport tashkilotining marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	127
Ismoilov Sherzod Dilshodovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda klaster tizimini joriy qilish jarayonlari.....	132
Ziyadullayev G'ayrat Umidulla o'g'li	
Hududlar soliq salohiyatini oshirishda soliq risklarini boshqarishning zamonaviy tendensiyalari	138
Sharipov Narzullo G'ulomovich	
O'zbekistonning xalqaro bozordagi faoliyatini kengaytirishda marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligi.....	144
Shadieva Madina Djaloliddin qizi	
Xususiy tadbirkorlik va kichik biznes subyektlarining rivojlanish tendensiyalari.....	148
Jumanazarova Z.K.	
Xalqaro savdning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri	154
Rashidov Bekzod Ulug'bek o'g'li, Isayev Laziz Baxtiyorovich	
Oliygochlarni optimallashtirishda sinergiya samarasiga erishish yo'llari	158
Adizov Sanjar Rashidovich	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida bank tizimining barqarorligini ta'minlash asosida aholi kambag'allik darajasini qisqartirish	165
Xoliyorov Murod Qahramon o'g'li, Xoliyova Shoxista Qahramon qizi	
Концептуальная основа маркетинга в социальных сетях в туризме.....	174
Касимова Зилова Гуламиддиновна	
O'zbekistonda don mahsulotlari klasterlarida ishlab chiqarish va xo'jalik faoliyatini rivojlantirish	182
Alimov G'ayratjon Abduraxmon o'g'li	
Актуальные проблемы и пути решения приватизации государственного имущества в узбекистане	186
Шахзод Сайдуллаев	
Ttijorat bank daromadlaridagi risklarni baholash va boshqarishni takomillashtirish	192
Ahmedov Komron Muhammadaliyevich	
Sanoat korxonalarini iqtisodiy salohiyatini oshirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	196
Quyjanov Xurshid Abdullayevich	
Tashkilotning moliyaviy natijalarini hisobga olishda auditni takomillashtirish masalalari	200
Bakayev Xurshid Maxmudovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha hududlararo davlat soliq inspeksiyasi o'rni va ahamiyati.....	206
Normurzaev Umid Xolmurzaevich	
Анализ международного опыта в сфере тепличного овощеводства	214
Нурутдинова Зухра Алишеровна	
Hududda turizm xizmatlarini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalarining mohiyati	220
Madaminova Sanobar Askarovna	
Hududning iqtisodiy o'sishini "yashil" iqtisodiyot asosida shakllantirishning nazariy asoslari.....	226
Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li	
Davlat tibbiy sug'urta jamg'armasi faoliyati tahlili.....	230
Umurzakova Mo'tabarxon Nodir qizi	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarining boshqarish tizimini takomillashtirish.....	234
Uzakova Umida Ruziyevna	
O'zbekistonda turistik majmualarni boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va yondashuvlarining metodologik jihatlarini.....	241
Xomidov Qaxxorali Qurbonali o'g'li	
Aktiv va reaktiv quvvatlari tushunchasi va ularni soliqqa tortishdagi mavjud muammolar	247
Boykabilov Bahodir Mustafayevich	

Kichik sanoat zonalari korxona va mahsulotlar raqobatbardoshligini baholashga uslubiy yondashuv	251
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Investitsion jozibadorlikni baholashning uslubiy jihatlari	255
N.N.Zikrillayev	
Hududlarda turizm tarmoqlari infratuzilmasi va uni rivojlantirishni boshqarishning metodologik jihatlari	263
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
The connection of legal protection of geographical indications and state's economic growth	268
Almosova Shahnoza Sobirovna	
Kichik biznesning integratsiyalashuv mexanizmlarini shakllantirish	273
Israilov Rustam Ibragimovich	
Aksiyadorlik jamiyatlarida biznes jarayonlarni samarali boshqarishning nazariy asoslari va o'ziga xos xususiyatlari	277
D.D. Suvanova	
Оптимизация маркетинговой деятельности вузов узбекистана для привлечения абитуриентов	283
Шамшиева Наргизахон Носирхужа кизи	
Davlat budjetidan aholini uy-joy bilan ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari	290
Xannarov Komiljon Karimovich	
Tijorat banklarida transformatsiyalashuv jarayonlarining tahlili	296
Yoqubov Murodjon Valibekovich	
Роль инновационных инфраструктур в обеспечении конкурентоспособности промышленных предприятий	302
Каримов Хожакбар Махамаджон угли	
O'zbekiston qishloq xo'jaligida Osiyocha ishlab chiqarish usuliga asos solinishi	306
Abdulla Abduqodirov	
Kichik biznes korxonalari ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilish yo'llari	312
Nasrullayev Feruz Furqatovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy adolat – barqaror rivojlanish kafolati	318
Alimov Nasimjon Hoshimovich	
“Istiqlol” memhonxonasi reklama faoliyati tahlili	322
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda asosiy belgilovchi omillar	328
Xaydarov Xurshidbek Latipjonovich	
Enhancing Industrial Efficiency through Integrative Sustainability Approaches	334
Kholmukhamedova Feruza	
Современные способы получения нефтяных битумов	338
Юлдашев Норбек Худайназарович, Махмудов Мухтор Жамолович, Комолов Руслан Илхомбекович	
O'zbekistonda agrobiznes orqali hududlarni rivojlantirish masalalari	342
Islomov Jamshed Davronovich	
Зарубежный опыт трансформации железнодорожной транспортной системы	347
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Sog'liqni saqlash sohasida davlat xususiy sherikligini tashkil etishning mintaqaviy xususiyatlari	351
Qurbanov Jumanazar Omonovich	
Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish hamda hisob siyosatini shakllantirish	354
Uzakov Utkir Abdusattarovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	357
Gulbayeva Feruza Islamovna	

Ta'lim muassasalarida namunaviy shtat, jadvallarni tuzish tartiblarini takomillashtirish	364
Ortiqov Xamroqul Abdumajidovich, Boliyev Bahromjon Rustam o'g'li	
Mamlakatimizda turizm sohasini istiqbolda rivojlantirishga ta'sir etuvchi ekzogen omillar tahlili	369
Yuldasheva Dilnoza Ulug'bekovna	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarining masofaviy va boshqa xizmatlar bozorida raqobatni rivojlantirish masalalari.....	378
Ortiqov Oybek Abdullayevich	
Transport infratuzilmasining xususiyatlari.....	390
Shodmonbekova Nodira Kamoljon qizi	
Asosiy vositalarni xalqaro standartlar asosida hisobga olish tartibi	394
Shermamatov Sirojiddin Xaydarovich	
Logistika jarayonlarida raqamli yechimlar.....	399
Yarashova Vasila Kamalovna, Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha daromadlarning hisobini takomillashtirish.....	403
Abdusaidov S.J.	
Venchur kapitali: kelib chiqish tarixi va ilg'or horijiy tajribalar.....	409
Do'stov Firuz Ilxomovich	
Анализ статистического исследования рынка паломнического туризма в республике узбекистан	414
Мустаева Шохида Саъдуллаевна	
Структурно-функциональный анализ гастрономического туризма в республике узбекистан	420
Салиева Екатерина Сергеевна	
Вопросы привлечения внешнего финансирования металлургических предприятий в узбекистане.....	427
Татьяна Будей	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishning afzalliklari	431
Khusanov Nodirbek Djumanazarovich	
Innovatsion g'oyalar va yangi ilmiy ishlanmalar asosida innovatsion mahsulotlar yaratishning boshqaruv tizimi samaradorligini oshirish yo'llari.....	437
Daliyev Xusan Xojakbarovich	
Macroeconomic factors in the development of the banking performance	442
Mamadiyorova Madina Nuriddin kizi, Dr.Susanti Kurniawati, X.S.Umarov	
Mamlakatimizda oziq-ovqat sanoatini rivojlanish holati va uning dolzarbligi	449
Turg'unov Muxriddin Mo'ydinjon o'g'li	
Ecological sustainability and trade: economic and environmental implications of uzbekistan's accession to the WTO	453
Mironshokh Sattarov, Denny Andriana, Sirojiddin Yangiboyev	
Hududiy turizm rivojlanishining iqtisodiy samaradorligini oshirishni o'ziga xos tendensiyalari.....	458
Dustmurodov Orifjon Ismatilloevich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortishning ilmiy – nazariy asoslari.....	468
Davletov Po'lat Torabayevich	
Ekoshahar tashkil etishda "yashil" belbog' hamda "yashil" makonning o'rni	476
Karimova Muqaddas Zabixullayevna	
Необходимость изучения механизма управления социально-трудовыми отношениями при переходе республики узбекистан на "зеленую" экономику.....	479
Раматов Зафарбек Жуманиязович	

Klasterlarning rivojlanish tarixi, ularning o'ziga xos xususiyatlari va raqobatbardoshlikdagi o'rni.....	482
Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li	
Soliqlarni raqamlashtirish: QQS ning muammo va istiqbollari	486
Abdulxayeva Shahnoza Muhammadiyevna	
Dehqon va tomorqa xo'jaliklarida sug'oriladigan yerlarning unumdorligini oshirish yo'llari.....	492
Xo'jageldiev Chorshanbi Pardayevich	
Topical issues of analytical support for financial resources management of business entities in modern conditions	498
Jiyanova Nargiza Esanboyevna	
Исследование цифровой валюты центрального банка как новой формы денег	506
Якубова Шамшинур Шуҳратовна	
Структуризация прибыли предприятия, факторы формирования и выявление резервов её повышения.....	513
Гафурова Азизахон Фатиховна	
Xorijiy mamlakatlarda oilaviy migratsiya masalalari.....	517
Kadirova Zulayho Abduhalimovna, Gaziyeva Sulxiya Saidmashrafvna	
Ta'limda innovatsion tadbirkorlikning tarixiy rivojlanishini asosiy bosqichlari.....	522
Madaminova Xusnidaxon Shuxratovna	
Integratsiya jarayonida bog'dorchilikda klasterlarni barpo qilishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar va tarkibiy o'zgarishlarga ta'siri	526
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Banklarning moliyaviy xavfsizligi va uning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri	532
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Qishloq xo'jaligida pillachilik biznesini rivojlantirish istiqbollarini belgilash jarayonini ekonometrik modellash tirish	535
Turgunov Odilbek Maripovich	
Zamonaviy pul-kredit siyosatining iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi rolini baholash	542
Mamanazarov Abdusamat Abdusaitovich	
The unique characteristics of governance systems in various countries: a comparative analysis.....	549
Bozorboev Otamurod Nurmuxammad ugli, Denny Andriana, Usmanov Bunyod	
GREEN ECONOMY AND GREEN CHEMISTRY: principles, priorities, advantages and it's impact to the future.....	553
Fozilova Firangiza Komilovna, Zokirova Ferangiz Zafarovna	
Kichik biznesda yoshlar tadbirkorligini shakllantirish va rivojlantirishning mohiyati va ahamiyati.....	557
Karimova Mavjuda Boxodirovna	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	562
Zaynutdinov Bunyodjon Odiljon o'g'li	
Temir yo'l transportida yuk tashish samaradorligining iqtisodiy negizi tushunchasi va xususiyati.....	568
Shukurova Sultana Said Sultanovna	
Tashqi savdo va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi o'zaro aloqalarining hozirgi holati va tendensiyasi.....	572
Hayitova Nigora Ilxomovna	
Mamlakat tashqi qarzini boshqarishning samarali yo'llari	576
Choriyev Fazliddin Ishkuvatovich	
A comparative analysis of investment risk management in the non-profit sector	583
Rakhimov Shoxrux Abduqaxxor O'g'li, Muhamad Arief Ramdhany	
Роль налога на доходы физических лиц в формировании бюджета узбекистана.....	587
Наврузова Фароғатхон	

Принцип работы электронных денег в форме электронных кошельков в банковском секторе	592
Ширинова Шохсанам Собир кизи	
Дальнейшее повышение эффективности деятельности постов удаленного электронного декларирования путем преобразования их структуры и алгоритма взаимодействия	598
Вахидова Феруза Алимовна	
Ishbilarmonlik muhitining mohiyati hamda uni baholashning zamonaviy usullari	603
Majidov Faxriddin Abdurazzok o'g'li	
Davlat moliyaviy siyosatining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	609
Jabborova Dilafruz Sodiq qizi	
Mamlakat iqtisodiyoti rivojlanishida kichik biznes subyektlari faoliyatining ahamiyati	614
Ismoilov Narimonjon No'monjon o'g'li	
Tijorat banklari tomonidan biznes loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari	619
Asrorov Azizbek Isomiddin o'g'li	
Telekommunikatsiya sanoatining rivojlanish tendensiyalari	625
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
O'zbekistonda xizmatlar sohasi va uning amaldagi holati tahlili	631
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning atrof-muhitni yaxshilash va iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish munosabatlari tahlili	637
Raximova Mohinur Dilshod qizi	
OTMlarining ta'lim faoliyatini boshqarish jarayonida qo'llaniladigan innovatsion shakl va metodlar	645
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsiya loyihalari samaradorligini baholashda moliyaviy modellashtirishning muhim jihatlari	651
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich, Zokirova Feruza Farxod qizi	
Internal factors influencing the competitiveness of the textile industry	657
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Mamlakatimiz tijorat banklari aktivlari samaradorligini baholash dolzarbligi	662
Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich, Baltabaev Maxmud Toshpo'latovich	
Xalqaro bozordagi eng katta birlashish va sotib olish (m&a) opertsiyalari bo'yicha tahlili	667
Ahamdjonov Abdulloh Ahadjon o'g'li	
The impact of markets for innovative banking products on the economy	675
Abdurakhimova Dilara Karimovna	
Increasing the effectiveness of using marketing tools in public transport	686
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, G'iyosidinov Boburbek Baxtiyor o'g'li, Wang Cheng	
E-commerce strategies for global market expansion	694
Allanazarova Dilnoza, Gulnora Abdurakhmanova, Vanessa Gaffar	
Chinese commercial banks experience in asset diversification	704
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Issues of greening the economy in ensuring sustainable economic growth	708
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
“Риск-ориентированный надзор в банковском секторе узбекистана: актуальные практики и вызовы”	712
Суюнов Жасур Бозорович	
Рейтинг устойчивости субъектов предпринимательства: некоторые теоретические и практические аспекты	715
Исроилов Баходир Ибрагимович, Ibragimov Boburshoh Boxodir ugli	

Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish amaliyotini takomillashtirish yo'llari.....	718
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
O'zbekistonda moliyaviy razvedka xizmati faoliyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	725
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li, G'aniyev Samariddin Murodullo o'g'li	
Передовые методы сбора данных для точных маркетинговых исследований	730
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Budjet tashkilotlarida ichki auditni tashkil etish va uning uslubiyotini takomillashtirish.....	733
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Djalilova Malika Shuxratovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalangan holda logistikaning nazariy va uslubiy asoslari.....	740
Mirzanova Nozima Maratovna	
Tijorat banklarining transformatsiyalash jarayonlarini masofaviy bank xizmat turlari orqali rivojlantirish	744
Farmanova O'g'iloy Aliqul qizi	
Budjet daromadlarini shakllantirishning xorij tajribasi	748
Saipnazarov Shaylavbek Aktamovich	
Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar – o'zbekistonni yanada rivojlantirish strategiyasining tarbiyaviy omili.....	753
Gulxayo Samandarova Abdulkarim qizi	
Potential of vineyard tourism in Cappadocia region	761
Xashimova Shaxnoza Shuxrat qizi	
Aloqa xizmatlarini ko'rsatishning bugungi muammo va yechimlari.....	767
Shirinova Gulnoza Xudoyor qizi	
Mamlakatlarga xos xatarlarni baholash metodologiyalari tahlili	771
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Tijorat banklarida faktoring operatsiyalariga ta'sir qiluvchi omillarning empirik tahlili	779
Usmonov Farrux Farxodovich	
A Comprehensive Analysis between Entrepreneurship and Unemployment in Uzbekistan.....	787
Shomurodov Tokhir Boymurod ugli, Rakhmonov Bekzod Sharibjon ugli, Kuziyeva Gulnoza Rashidovna	
English language competency as a catalyst for promoting sustainable development education in economics programs	792
Askarova Feruza Abdullaevna	
O'zbekiston misolida inson kapitali va tadqiqotlar boshqaruvini tadqiq qilish.....	798
Abdullayev Baxodir	
The role of insurance enterprises in securing global maritime trade.....	804
Sohibjamol Abirkulova	
Fond bozori orqali investitsiya faoliyatini moliyalashtirish yo'llari.....	809
Haydarov O'ral Axmadovich	
Bozor bahosi usullari asosida loyiha tannarxining bir qismi sifatida mehnat xarajatlarini hisoblashning iqtisodiy modeli.....	815
Suvonov Bekniyoz Baxtiyor o'g'li	
Анализ теоретического основы государственного внутреннего финансового аудита Республики Узбекистан.....	821
А.Нурниязов, Б. И. Исроилов	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishda infratuzilmaning ahamiyati.....	829
Raxmonov Bekzod Sharibjon o'g'li, Shomurodov Tohir Boymurod o'g'li, Botirova Hulkan Olimjonovna	
Innovatsion biznesni rivojlantirishning nazariy jihatlari.....	836
M.E.Ostanova	
O'zbekiston respublikasi davlat budjeti daromadlarini o'rta muddatli prognozlash.....	841
Fayzullayev Doston Mahmud o'g'li	

Conceptual Foundations of Applying Public-Private Partnership Mechanisms in the Tourism Sector	847
Saidov Utkir Uralboyevich	
Tijorat banklarining likvidligini ta'minlashda xorij tajribasi.....	852
Sattorova Nasiba G'anijon qizi	
Sanoat tarmog'ini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini statistik baholash.....	856
To'rayeva Zilola Turg'unovna	
Tadbirkorlik faoliyatida mijozlar bilan barqaror aloqalarni o'rnatishda CRM strategiyalarining roli.....	860
Xalilova Nafisa Komilovna	
Ways to improve the efficiency of banking services in our country	863
Muminova Masuda Bakhtiyorovna	
Agrar sohada investitsion loyihalarni tutgan o'rni va o'ziga xos jihatlari.....	867
Utanov Bunyod Kuvandikovich	
Анализ тенденций развития инновационной деятельности свободных экономических зон узбекистана.....	872
Ачилова Ширин Шавкат кизи	
Korxonani boshqarish samaradorligini oshirish yo'llari	880
Nazarov Sherzod Abdusattor o'g'li	
Роль акционерных обществ в национальной экономике: анализ вклада крупных акционерных обществ в валовой внутренний продукт Узбекистана, их роль в создании рабочих мест и осуществлении инновационной деятельности	884
Халекеева Зоя Пирниязовна, Эшов Алишер Ахтамович	
Investitsiya faoliyatini moliyalashtirish manbalarini shakllantirishning mohiyati va nazariy asoslari	888
Ashurov Azizbek Asqaraliyevich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarining ahamiyati	892
Xakimova Gulzora Jamshidovna	
Xorijiy mamlakatlar miqyosida elektron xizmatlarning rivojlanish tendensiyalari va ularning ko'rsatkichlari.....	896
Xudoyorova Mehrangiz	
Iqtisodiy o'sish samaradorligini ta'minlashda tabiiy va moliyaviy resurslardan unumli foydalanish masalalari.....	901
Xomidova Kamola G'olib qizi	
"Silk road stations" turizm rastalarini tashkil etish loyihasini amalga oshirishning tashkiliy-iqtisodiy yo'nalishlari	907
Suxrob Ramazonovich Bobokalonov	
Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda fond bozorining rolini oshirish mexanizmlari.....	916
Kamilova Iroda Xusnitdinovna	
Transport xizmatlari bozorini shakllantirish va rivojlantirishning respublikamizdagi ahamiyati.....	921
Muxtorova Indirabonu Yasharbek qizi	
Banklarda kredit operatsiyalari hisobi va tahlilini takomillashtirish yo'llari.....	927
G'olib Tashmanov, Hilolaoy Egamberdiyeva	
Innovatsion iqtisodiyotda telemeditsina xizmatlarini tashkil etishning zamonaviy shakllari.....	933
S.M. Raximova	
Marketing tadqiqotlarining iqtisodiy mazmuni, turlari va bozorni segmentlarga ajratish masalalari.....	937
Valiyeva Aziza	
G'allachilik klasterlarini shakllantirishning zarurati, bosqichlari va faoliyatining xususiyatlari.....	942
Ilmuratov Shavkat Maxsumovich	

Boshqaruv hisobi tizimida budjetlashtirishning nazariy-metodologik jihatlarlari	949
Urmanova Umida Xakimdjanoyna	
Пути обеспечения инвестиционной привлекательности коммерческих банков узбекистана на основе зарубежного опыта	954
Тилеумуратов Азамат Азатович	
Temir yo'l transportida yo'lovchi tashish faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	959
Ozatbekov Yusupxon Farhod o'g'li	
Mamlakatimizning eksport imkoniyatlari va muammolari.....	964
Ansabxon ZAKIROV	
Цифровизация и прогнозные параметры экспортного потенциала субъектов малого бизнеса	967
Мирзахаликов Бобир Бахтиёрович	
Зелёный энергопереход как фактор устойчивого развития энергетики Узбекистана.....	971
Юсупов Ёкуб Рустамович	
Модели и тенденции развития формирующихся финансовых рынков	978
Кадинова Хадича Тураевна	
Yashil iqtisodiyot xususiyatlari va rivojlanish omillari.....	983
Israilova Shoira Turg'unovna	
Davlat moliyaviy nazorati organlarining samaradorligini oshirish yo'nalishlari.....	987
Zuparov Abzaljon Batirjonovich	
Методика расчета устойчивого развития предприятий тэк на основе сводных интегральных индексов.....	991
Г.Ж. Аллаева	
Chet mamlakatlar pensiya tizimining o'ziga xos xususiyatlari.....	995
Tursunov Zohidxo'ja Orifovich	
Davlat fiskal va monetar siyosatining vujudga kelishi.....	1002
Xudaybergenova Nigora Turgunboyevna	
Aksiyadorlik jamiyatlarining innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda banklarning rolini oshirish	1005
Saidaxmedova Aida Mirzayevna	
Xarajatlar hisobini mhxs asosida tan olishning o'ziga xos xususiyatlari	1010
Xaydarova Surayyo Nasirdinovna	
Zamonaviy turizm yo'nalishlari yangiliklarini sohaga tadbqiq etish va turizm bozorini rivojlantirishda aqlli (smart) texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati	1016
Sangirov Utkir Xudoyberdiyevich	
Sanoat korxonalarining raqobatdoshligini ta'minlash salohiyati	1021
To'raev Sardorbek To'raevich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatini innovatsion rivojlantirish omillari	1025
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Agrar soha taraqqiyotida xorijiy investitsiyalarning roli.....	1031
Ko'chqarov Fayzullo Abdujabborovich, Mamatov Baxadir Safaraliyevich	
Оценка влияния введения цифровой валюты на денежную сферу	1041
Якубова Ш.Ш.	
Importance of staff service quality at uzbek national restaurants in uzbekistan.....	1046
Shodiyona Sanginova	
Budjet tashkilotlarida qurilish-ta'mirlash xarajatlari hisobining asoslari.....	1051
Azizova Zilola Lochin qizi	
Biznes sohasi uchun oliy ma'lumotli boshqaruv kadrlarini sifatli tayyorlash masalalari.....	1057
Shabnam Djumaniyazova	

Hududlarda kichik va o'rta biznesni rivojlantirishda xorijiy tajriba.....	1064
Bozorov Ilyos Isomiddinovich	
To'qimachilik mahsulotlarini xalqaro sifat standartlari asosida yevropa ittifoqiga eksport qilish imkoniyatlari.....	1071
Raximova Moxigul Isroiljanovna	
Natural Language Processing of Cognitive Metaphors in Eco-Marketing	1074
Bakhtiyor Djurakulovich Safarov, Abdusaidova Gulhayo Bakhridin qizi	
Sug'urta kompaniyalarning investitsion faoliyatining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rni	1079
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Investitsiya portfelini shakllantirishda moliyaviy risklarni boshqarishning chiziqsiz modellari	1083
Shirin Zafar qizi Tursunxodjayeva	
Pestel tahlili – muvaffaqiyatli investitsiya qarorlarini qabul qilish asosi	1090
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Raqamli infratuzilmani rivojlantirish sharoitida soliq qarzdorligini undirish mexanizmining soliq ma'muriyatchiligidagi o'ziga xos xususiyatlari.....	1097
O'taganov Anvar Nurxonovich	
Analysis of factors affecting certification in the production of textile industry products.....	1103
Ergashev Abrorbek Raxmatulla o'g'li	
Organik qishloq xo'jaligini rivojlantirish va uning ijtimoiy-iqtisodiy samarasini oshirish	1106
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Kichik biznes subyektlarida mahsulot ishlab chiqarishda innovatsiyani joriy etish masalalari.....	1111
Mirzayev Kobil Nosirjonovich	

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA MAHSULOT ISHLAB CHIQUARISHDA INNOVATSIYANI JORIY ETISH MASALALARI

Mirzayev Kobil Nosirjonovich

Nam MTI, "Iqtisodiyot" kafedrası o'qituvchisi, PhD

Annotatsiya: Maqolada mahsulot ishlab chiqaruvchi kichik biznes subyektlarida an'anaviy va innovatsion texnologiyalar iqtisodiy ko'rsatkichlari qiyosiy tahlil qilingan. Shuningdek, kichik biznes subyektlarida innovatsion texnologiyani joriy qilish samaradorligi bo'yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, an'anaviy texnologiya, innovatsion texnologiya, sof foyda, rentabellik, mehnat unumdorligi, mahsulot tannarxi, iqtisodiy samaradorlik.

Abstract: The article compares the economic indicators of traditional and innovative technologies in small business entities that produce products. Also, proposals and recommendations on the efficiency of introducing innovative technology in small business entities are given.

Key words: innovation, traditional technology, innovative technology, net profit, profitability, labor productivity, product cost, economic efficiency.

Аннотация: В статье сравниваются экономические показатели традиционных и инновационных технологий в субъектах малого предпринимательства, производящих продукцию. Также даются предложения и рекомендации по эффективности внедрения инновационных технологий в субъектах малого предпринимательства.

Ключевые слова: инновация, традиционная технология, инновационная технология, чистая прибыль, рентабельность, производительность труда, себестоимость продукции, экономическая эффективность.

KIRISH

Bugungi kunda jamiyat hayotida innovatsion tizim shu darajada jadal rivojlanmoqdaki, iqtisodiyotda innovatsiyaning qamrov darajasi kundan-kunga o'sib bormoqda va natijada innovatsiya xuddi foydali qazilmalar, ishlab chiqarish quvvatlari va intellektual salohiyat kabi mamlakatning asosiy boyligiga aylanib bormoqda. Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev aytganlaridek, "Innovatsiya – bu kelajak degani. Biz buyuk kelajagimizni barpo etishni bugundan boshlaydigan bo'lsak, uni aynan innovatsion g'oyalar, innovatsion yondashuv asosida boshlashimiz kerak. Shuning uchun biz Innovatsion rivojlanish vazirligini tashkil etdik va uning oldiga aniq vazifalarni qo'ydik. Bu vazirlik nafaqat iqtisodiyot sohasida, balki butun jamiyat hayotida eng muhim loyihalarni amalga oshirishda o'ziga xos lokomotiv rolini bajaradi, deb ishonamiz."

Respublikamizda innovatsiyani qo'llab-quvvatlash hamda uni kichik biznes subyektlarida qo'llash borasida amalga oshirilgan ishlar natijasida bu tizim tobora mustahkamlanib, uning respublikamiz iqtisodiyotidagi o'rni, ish bilan ta'minlash va mahsulot ishlab chiqarishdagi salmog'i yildan-yilga oshmoqda. Bugungi kunda innovatsiyani ishlab chiqarishga tatbiq etish bo'yicha mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar samarasida sanoatning barcha tarmoqlarida, ayniqsa, kichik biznes subyektlarida zamonaviy va sifatli mahsulotlar ishlab chiqarilmoqda.

Biroq, innovatsion texnologiyani poyabzal ishlab chiqarishda qo'llash hamda iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlarini hisoblash bo'yicha yetarlicha tadqiqot ishlari olib borilmagan. Poyabzal ishlab chiqarish iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari bo'yicha tadqiqot ishlari olib borish va uni amaliyotda qo'llashning quyidagi ko'rsatkichlarda hisoblash maqsadga muvofiqdir:

1. 1 kunlik poyabzal ishlab chiqarish hajmi, juft;
2. 1 juft poyabzalning jami ishlab chiqarish xarajati, ming so'm;
3. 1 juft poyabzal sotish bahosi, ming so'm;
4. Yillik poyabzal ishlab chiqarish hajmi, juft;
5. Jami ishlab chiqarish xarajatlari, ming so'm;
6. Yillik poyabzal ishlab chiqarish qiymati, ming so'm;
7. 1 juft poyabzal tannarxi, ming so'm;
8. 1 juft poyabzalga sarflangan mehnat, kishi/soat;
9. Jami sof foyda, ming so'm;
10. 1 juft poyabzalga sof foyda, ming so'm;
11. Bir kishi-soatda 1 juft poyabzalga sof foyda, ming so'm;
12. Rentabellik, %.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Innovatsiyaning mohiyati va ahamiyati bo'yicha klassik iqtisodiyoti maktabi namoyandasi A. Smitning ayirboshlash va ishlab chiqarish nazariyasi o'rtasidagi munosabatlarni tavsiflovchi innovatsion ishlarida qayd etilgan. Iqtisodchi olim D. Rikardo qishloq xo'jaligidagi innovatsiyalar va resurslarni tejashga asoslangan iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini asoslab berdi.

Rus olimi N.D. Kondratev "Uzoq to'liqlar" nomli kashfiyotida ushbu to'liqlar bilan mahsulot va xizmatlar ishlab chiqarishda texnologiya va vositalarning tubdan o'zgarishi bo'lgan texnologik jarayonlarning o'zgarishi bilan bog'liq. Keyinchalik uning nazariyasi S. Yu. Glazev tomonidan davom ettirilib, u texnologik jarayonlarning o'zgarishini jamiyatning innovatsion yangilanishi bilan bog'ladi.

Avstriyalik olim Y. A. Shumpeter innovatsiyaning jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy omili sifatidagi ahamiyatini asoslab berdi, shuningdek, innovatsiyaning bozor iqtisodiyotida aylanishini tadqiq qildi. Uning fikricha, iqtisodiyot evolyutsiyasi tuzilishi va yangisini ishlab chiqish eski tizimni yo'q qilish orqali amalga oshiriladi.

Iqtisodchi olim M. V. Posner o'z ilmiy asarida firma texnologik innovatsiyalarni joriy etish orqali raqobatbardosh ustunliklarga ega bo'lishini, bu esa tannarxning kamayishiga olib kelishini ko'rsatdi. M. Yu. Porter esa o'zining innovatsiyaga bo'lgan ilmiy yondashuvida, dunyoning yetakchi mamlakatlari iqtisodiyotining 100 dan ortiq tarmoqlari raqobatbardoshligini tahlil qilish asosida korxonalar o'zlarining raqobatbardosh ustunliklariga, jumladan, innovatsiyalarni joriy etish va ishlab chiqarishni yaxshilashga e'tibor qaratishlari zarur, degan xulosaga keldi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Poyabzal ishlab chiqaruvchi kichik biznes subyektlariga innovatsion texnologiyani jalb qilish va ulardan samarali foydalanish yo'llari bo'yicha mavjud bo'lgan ilmiy tadqiqotlarni o'rganish, kichik biznes subyektlarining yillik statistik hisobotlarini tahlil qilish va taqqoslash, mantiqiy fikrlash, ilmiy abstraksiyalash, ma'lumotni guruhlash, analiz va sintez, induksiya va deduksiya usullaridan keng foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Innovatsion texnologiyaning mohiyati poyabzal ishlab chiqarishning rivojlanishi uchun barcha zarur texnologik sharoitlarni yaratib berish asosida xomashyo resurslaridan yuqori va sifatli poyabzalni ishlab chiqarish, shuningdek, poyabzal ishlab chiqarish tannarxini kamaytirish va mahsulot rentabelligini oshirishdir.

Innovatsion texnologiyaning iqtisodiy samaradorligini aniqlashda, uning iqtisodiy ko'rsatkichlarini amalda qo'llanilayotgan an'anaviy texnologiya bilan bajarilgan ko'rsatkichlarga taqqoslash maqsadga muvofiqdir. Bunda biz innovatsion texnologiyaning iqtisodiy samaradorligini qancha o'sganligini bilishimiz mumkin va innovatsion texnologiyaning an'anaviy texnologiya bilan qiyosiy tahlili 1-jadvalda keltirilgan.

1-javdal. “Kosonsoy Al-Aziz” MChJdagi a’naviy texnologiyada hamda “ELEGANT PODOSHVA KLASS” MChJdagi innovatsion texnologiyada poyabzal ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorligi qiyosiy tahlili¹.

T/R	Ko'rsatkichlar	An'anaviy texnologiya bo'yicha	Innovatsion texnologiya bo'yicha	Innovatsion texnologiyaning an'anaviy texnologiyaga nisbatan farqi	
				+, -	%
1	1 kunlik poyabzal ishlab chiqarish quvvati, juft	100	594	494	494
2	1 juft poyabzalning jami ishlab chiqarish qiymati, ming so'm	75,7	70,2	-5,5	-7,2
3	1 kunlik poyabzal ishlab chiqarish qiymati, ming so'm (1x2)	7570,0	41698,8	34128,8	450,8
4	1 juft poyabzal narxi, ming so'm	103,5	103,5	0	0
5	Yillik poyabzal ishlab chiqarish hajmi, juft	28000	47907	19907	710,9
6	Jami sotilgan mahsulot tannarxi, ming so'm, (5x8)	1923600,0	3022931,7	1099331,7	57,1
7	Yillik poyabzal ishlab chiqarish qiymati, ming so'm (2x5)	2119600,0	3363071,4	1243471,4	58,7
8	1 juft poyabzal tannarxi, ming so'm (6:5)	68,7	63,1	-5,6	-8,2
9	Yillik haqiqatda sarflangan ish vaqti, kishi-soat	36146	36146	0	0
10	1 juft poyabzalga sarflangan mehnat, kishi-soat (5:9)	0,77	1,33	0,55	71,4
11	Jami sof foyda, ming so'm (7-6)	196000,0	340139,7	144139,7	73,5
12	1 juft poyabzalga sof foyda, ming so'm (4-8)	34,8	40,4	5,6	16,1
13	Bir kishi-soatga sof foyda, ming so'm (11:9)	5,42	9,41	3,99	73,5
14	Rentabellik, % (11:6x100)	10,2	11,3		1,1

Bugungi kunda bozorda sifatli va arzon poyabzalga talab tobora oshib bormoqda. Poyabzalga bo'lgan talabning qondirilishi hozirgi kunda bozor iqtisodiyotining eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, 7-17 yoshgacha o'smirlar poyabzalini ishlab chiqarish va iste'molchilar ehtiyojlarini to'liq qondirish borgan sari qiyinlashib bormoqda. Chunki, mamlakatimizda aholining kundan-kunga o'sib borishi barobarida poyabzal ishlab chiqarish hajmini mos ravishda oshirishga to'g'ri kelmoqda.

Namangan viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yil yakuniga viloyatda jami aholi soni 2994671 nafarni tashkil etib, yosh guruhlari bo'yicha ajratilganda 7-17 yoshdagi o'smirlar soni 630838 nafarni yoki jami aholiga nisbatan 21,1 foizni tashkil etadi. 2019-yil yakunida esa jami aholi soni 2752880 nafarni tashkil etgani holda 2023-yilga qaraganda 241791 nafarga yoki 8,1 foizga oshganligini qayd etish mumkin. Shuningdek, 2023-yilda 2019-yilga nisbatan 7-17 yoshdagi o'smirlar soni 71895 nafarga yoki 11,4 foizga oshgani tahlil jarayonida ma'lum bo'ldi. Namangan viloyati tumanlari kesimida 2019–2023-yillardagi 7-17 yoshdagi o'smirlar sonini quyidagi 2-jadvalda ko'rsatib o'tilgan.

¹ “Kosonsoy Al-Aziz” MChJning 2023-yil yakuni bo'yicha statistik hisoboti ko'rsatkichlari.

2-jadval. Namangan viloyatida 2019-2023-yillarda 7-17 yoshdagi o'smirlar soni bo'yicha ma'lumot².

Tumanlar	2019-yil	2020-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil	2023-yilda 2019-yilga nisbatan farqi	
						(+, -)	Foizda
Namangan viloyati bo'yicha jami aholi soni	2752880	2810843	2867441	2931056	2994671	241791	108,1
Shundan,							
Jami 7-17 yoshdagi o'smirlar soni	558943	573895	591298	611068	630838	71895	111,4
Namangan sh.	132210	135508	141563	146569	151575	19365	112,8
Mingbuloq	25707	25910	26322	26886	27450	1743	106,3
Kosonsoy	42976	44566	45615	46761	47907	4931	110,3
Namangan	35673	36913	37642	39189	40736	5063	112,4
Norin	31218	32435	33717	34908	36099	4881	113,5
Pop	42116	43319	44593	45704	46815	4699	110,0
To'raqo'rg'on	41112	42219	43730	45522	47314	6202	113,1
Uychi	44249	45427	46263	47795	49327	5078	110,3
Uchqo'rg'on	33632	34554	35498	36948	38398	4766	112,4
Chortoq	39365	40608	42179	43821	45463	6098	113,4
Chust	46915	48026	49276	51398	53520	6605	112,3
Yangiqo'rg'on	43770	44410	44900	45567	46234	2464	105,3

Yuqoridagi jadvalga ko'ra, 2019–2023-yillarda viloyatda aholi soni oshib borgan. Ayniqsa, Kosonsoy tumanida 2023-yilda 2019-yilga nisbatan 7-17 yoshdagi o'smirlar soni 4931 ga yoki 110,3 foizga oshganini ko'rishimiz mumkin. Bu esa tumanda poyabzal ishlab chiqaruvchi kichik biznes subyektlari tomonidan 7-17 yoshdagi o'smirlarga to'g'ri keluvchi 30-39 o'lchamdagi poyabzallar ishlab chiqarish hajmini oshirishni taqozo etadi. Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatmoqdaki, Kosonsoy tumanidagi jami 47907 nafar 7-17 yoshdagi o'smirlarni to'liq poyabzal bilan ta'minlash uchun shuncha miqdorda poyabzal ishlab chiqarishni taqozo qilmoqda. SHuning uchun, "Kosonsoy Al-Aziz" MChJda zamonaviy innovatsion texnologiyadan foydalanishning iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari baholandi. Bunda, Namangan viloyati Uychi tumanidagi "ELEGANT PODOSHVA KLASS" MChJdagi innovatsion texnologiyaning iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari bilan "Kosonsoy Al-Aziz" MChJda amalda foydalanilayotgan an'anaviy texnologiyaning iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari taqqoslandi.

An'anaviy va innovatsion texnologiyalarni taqqoslash jadvali ma'lumotlarini tahlil qiladigan bo'lsak, 2023-yilda "Kosonsoy Al-Aziz" MChJda amalda foydalanilayotgan an'anaviy texnologiya asosida 1 kunda jami 100 juft poyabzal ishlab chiqarish quvvatiga ega bo'lib, 1 kunlik poyabzal ishlab chiqarish qiymati 7570,0 ming so'mni tashkil etadi. Shuningdek, 2023-yilda 1 juft poyabzal tannarxi 68,7 ming so'm bo'lgani holda, uning sotilish narxi 103,5 ming so'm bo'lgan va kichik biznes subyektida mavsumiy ish rejasi asosida mehnat faoliyatini amalga oshirgan jami 56 nafar ishchi xodimlar tomonidan jami 36146 soat vaqt birligi sarflab jami 28000 juft 7-17 yoshgacha o'smirlar poyabzali ishlab chiqarilgan.

Xitoyning "QUANZHOU BAIYU MACHINERY TECHNOLOGY CO." LTD korxonasidan CF-1610T markali lazerli innovatsion texnologiya "ELEGANT PODOSHVA KLASS" MChJ tomonidan 2022-yilda 15 ming AQSh dollariga sotib olingan bo'lib, hozirda ushbu texnologiyaning ishlash funktsiyasi korxona amaliyotiga tadbiiq etilmoqda. CF-1610T markali innovatsion texnologiyaning ishlab chiqarish samaradorlik ko'rsatkichlarini baholashda uning texnik pasporti ma'lumotlaridan foydalanildi. CF-1610T markali innovatsion texnologiyaning 1 soatlik poyabzal ishlab chiqarish hajmi 150 juftni va 1 kunlik elektr sarfi 14 kv.ni tashkil etadi. Ushbu ko'rsatkichlardan foydalangan holda "Kosonsoy Al-Aziz" MChJda poyabzal ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari qayta hisoblanib tahlil qilindi.

"Kosonsoy Al-Aziz" MChJ misolida CF-1610T markali innovatsion texnologiyaning 1 kunlik poyabzal ishlab chiqarish hajmi 594 juftni tashkil qiladi, ya'ni tumandagi jami 7-17 yoshdagi o'smirlar sonidan kelib chiqib kichik biznes subyektida 2023-yilda ishchi-xodimlar tomonidan jami ishlagan ish vaqti hisobga olingan. Demak, tumaning 7-17 yoshdagi o'smirlarning poyabzalga bo'lgan talabi 47907 juftni tashkil etadi. Vaholangki, tumanda faqat 7-17 yoshdagi o'smirlar uchun 30-39 o'lchamli poyabzal ishlab chiqaruvchi kichik biznes subyekti "Kosonsoy

2 Namangan viloyati statistika boshqarmasi ma'lumoti. www.namstat.uz

Al-Aziz" MChJ bo'lib, 2023-yilda jami 28000 juft poyabzal ishlab chiqarilgan va talabni to'liq qondirish uchun qo'shimcha 19907 juft poyabzal ishlab chiqarish kerak bo'ladi.

Bundan tashqari, 1 juft poyabzalning tannarxiga e'tibor beradigan bo'lsak, an'anaviy texnologiyada 68,7 ming so'm bo'lsa, innovatsion texnologiyada 63,1 ming so'mni tashkil qiladi. Sababi, CF-1610T markali innovatsion texnologiyaning kunlik elektr sarfi 14 kv. bo'lib, hozirgi vaqtdagi xarajat summasi 6300 so'mni tashkil etadi va 1 juft poyabzalga 10,6 so'mga to'g'ri keladi. An'anaviy texnologiyada esa bu xarajat 1063 so'mni tashkil etadi. Shuningdek, an'anaviy texnologiyada kunlik band xodimlari soni 3 kishini tashkil etsa, innovatsion texnologiya esa 1 kishini band qiladi va natijada, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 5-fevraldagi 54-sonli qaroriga³ asosan poyabzal ishlab chiqarish tannarxi tarkibidagi mehnatga haq to'lash xarajatlari va ijtimoiy sug'urtaga ajratmalar summasi kamaygan.

2023-yil yakunida "Kosonsoy Al-Aziz" MChJ sof foydasi an'anaviy texnologiya bo'yicha 196000,0 ming so'm bo'lgan bo'lsa, innovatsion texnologiyada 340139,7 ming so'mni tashkil etadi va sof foydaning miqdori 73,5 foizga oshgan. SHuningdek, rentabellik ko'rsatkichi an'anaviy texnologiyada 10,2 foiz bo'lgan bo'lsa, innovatsion texnologiyada 11,3 foizga erishish mumkin bo'ladi.

Bundan tashqari, innovatsion texnologiyada mehnat unumdorligi ko'rsatkichi bo'yicha ijobiy natijaga erishilgani tahlil davomida kuzatildi. Jumladan, an'anaviy texnologiyada 1 kishi 0,77 juft poyabzal ishlab chiqarishga 1 soat vaqt sarflagan bo'lsa, innovatsion texnologiyada esa ushbu vaqt oralig'ida 1,33 juft poyabzal ishlab chiqarish mumkin bo'ladi. SHuningdek, an'anaviy texnologiyada 1 kishiga 1 soatda 5,42 ming so'm sof foyda to'g'ri kelgan bo'lsa, innovatsion texnologiyada esa 1 kishiga 1 soatda 9,41 ming so'm yoki 73,5 foizga ko'p sof foyda to'g'ri keladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi tahlil yakunida shuni ta'kidlash joizki, 7-17 yoshdagi o'smirlar poyabzalini ishlab chiqaruvchi kichik biznes subyektlarida innovatsion texnologiyani ishlab chiqarish amaliyotiga joriy qilishning quyidagi yo'nalishlarini taklif etamiz:

1. Kichik biznes subyektlarida poyabzal ishlab chiqarish hajmini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarni ishlab chiqishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash;
2. Poyabzal ishlab chiqarishga bevosita aloqador bo'lgan infratuzilma ob'ektlarini zamonaviy innovatsion texnologiyalar asosida qayta jihozlash va modernizatsiya qilish;
3. Zamonaviy ilm-fan yutuqlari bilan o'zaro uzviy bog'liqlikda poyabzal ishlab chiqarishda import o'rni bosuvchi arzon va sifatli bo'lgan xomashyo resurslarining kelib chiqish manbaalarini aniqlash va uni qayta ishlab chiqarish jarayoniga yo'naltirish;
4. Poyabzal ishlab chiqaruvchi kichik biznes subyektlari sonini oshirish;
5. Kichik biznes subyektlarida amalda foydalanilayotgan texnologiyalarni yangi va zamonaviy innovatsion texnologiyalarga almashtirish;

Poyabzal ishlab chiqarish sanoatida sof raqobat muhitini oshirishda kichik biznes subyektlari rolini oshirish;

Xalqaro bozorda kuchli bozor pozitsiyasiga ega bo'lgan poyabzal ishlab chiqaruvchi xorijiy kompaniyalar va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda poyabzal ishlab chiqarish bo'yicha istiqbolli loyihalarni ishlab chiqish va shu loyihalar asosida investitsiya mablag'larini o'zlashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi. 2017-yil 22-dekabr, <http://uza.uz/uz/documents/o-zbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyoyevning-o-22-12-2017>.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 5-fevraldagi "Mahsulot (ishlar, xizmatlar)ni ishlab chiqarish va sotish xarajatlari tarkibi hamda moliyaviy natijalarni shakllantirish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 54-sonli qarori.
3. Smit, A. Issledovanie o prirode i prichinakh bogatstva narodov / A. Smit. – Moskva: Izdatelstvo sotsialno-ekonomicheskoy literatury, 1962. – 684 s.
4. Rikardo, D. Nachalo politicheskoy ekonomiki i nalogovogo oblozheniya / D. Rikardo; per. s angl. P. Sraffa. – Moskva: Eksmo, 2007. – 960 s.
5. Bolshie tsikly kon'yunktury i teoriya predivideniya: izbrannye trudy / N. D. Kondratev, Yu. V. Yakovets, L. I. Abalkin. – Moskva: Ekonomika, 2002. – 767 s.
6. Glazyev, S. Yu. Teoriya dolgosrochnogo tekhniko-ekonomicheskogo razvitiya / S. Yu. Glazyev. – Moskva: Vialar, 1993. – 310 s.
- 3 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 5-fevraldagi "Mahsulot (ishlar, xizmatlar)ni ishlab chiqarish va sotish xarajatlari tarkibi hamda moliyaviy natijalarni shakllantirish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 54-sonli qarori.

7. Shumpeter, Y. A. Teoriya ekonomicheskogo razvitiya. Kapitalizm, sotsializm i demokratiya / Y. A. Shumpeter; per. s nem. V. S. Avtonomov, M. S. Lyubskiy, A. Yu. Chepurenskiy; per. s angl. V. S. Avtonomov i dr. – Moskva: Eksmo, 2007. – 864 s.
8. Posner, M. V. International Trade and Technical Change / M. V. Posner. // Oxford Economic Papers. New Series. – 1961. – Vol. 13, No. 3. – P. 323-341. – URL: <https://www.jstor.org/stable/2662034>.
9. Porter, M. Yu. Mezhdunarodnaya konkurentsia. Konkurentnye preimushchestva stran / per. s angl. – Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1993. – 896 s.
10. "Kosonsoy Al-Aziz" MChJning 2023-yil yakuni bo'yicha statistik hisoboti va Uychi tumanidagi "ELEGANT PODOSHVA KLASS" MChJ tomonidan Xitoyning "QUANZHOU BAIYU MACHINERY TECHNOLOGY CO." LTD korxonasidan sotib olingan CF-1610T markali innovatsion texnologiyaning texnik pasporti ma'lumotlari.
11. Namangan viloyati statistika boshqarmasi ma'lumoti. www.namstat.uz.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

